

Mohos Edina - Ponyi László: Az ifjúság szabadidő-felhasználási és kultúrafogyasztási szokásai



A kutatás elméleti háttere

A cikkben szereplő ifjúsági korosztály meghatározásának alapjául többek között a humán és természettudományok szolgálnak. Biológiai, pszichológiai és szociológiai szempontból is értelmezhetjük egy személy érettségi szintjét, azonban a tudományterületek közti eltérő értelmezés miatt nincs lehetőség egységes definíció megalkotására. Vizsgálatunkban a 15-29 éves korcsoporttal foglalkozunk.

Stumpf értelmezése szerint az ifjúkor az intellektuális és szociális képességek kifejlődésének szakasza, ekkor az egyén még nem önálló, teljes önrendelkezésre alkalmatlan, mert a felelősségtudata, valamint az érték és norma rendszer még nem stabil. (Stumpf, 1992) Pszichoszociális szempontból meghatározó Erik Erikson fejlődéslélektana (Erikson, 1950). Véleménye szerint ugyanis a különböző fejlettségi fázisok közötti átmenet nem mindig egyszerű feladat és az egyén nem is minden esetben képes átlépni a következő életszakaszba. Ez az értelmezés arra utal, hogy a születéstől felnőttkorig tartó időszak rendkívül egyedi, és számos tényező befolyásolja az alakulását, tehát a klasszifikáció alapja az egyéni fejlődés és élethelyzet. (Nagy et al, 2014; Kabai et al, 2018)

Az egységes fogalom meghatározást tovább bonyolítja az évekkel ezelőtt megjelenő új korosztályi paradigma, a szolgáltató társadalom hozadéka, vagyis a gyermekkor és a felnőttkor közé beékelődött posztadoleszcens időszak. A mai életszakaszok már nem lineárisan követik egymást, bizonyos esetekben kitolódnak, felcserélődnek, átfedések alakulnak ki például a tanulás, munkavállalás, házasságkötés és családalapítás terén. (Zinnecker, 1982) Ezen időszak kialakulása a tanulási idő kitolódásának köszönhető, ami a gyermekkor és a szülői, főleg anyagi értelemben vett támogatás elhúzódásával jár együtt. (Andorka, 2003) A legfontosabb jellemzők tehát, hogy ebben az átmeneti időszakban nincs teljes függetlenség a szülői háztól, a fiatalok pszichológiailag és biológiailag érettek, de szociális és anyagi értelemben nem önállóak. (Zinnecker, 1982; Vaskovics, 2000) Erik Erikson elméletére utalva, az életszakasz lényege, hogy az egyén megszerezze a következő kategória eléréséhez szükséges tudást, képesítést, feltételeket. A posztadoleszcens időszak, vagy más néven az utóserdülőkor a fiatalok szabadidős és szocializációs szokásait is befolyásolja. Az egyénileg eltérő élethelyzetek, felcserélődő életszakaszok miatt tehát az ifjúság pontos behatárolása nem lehetséges. (Andorka, 2003)

Murányi 2006-os fogalommagyarázata alapján a szocializáció az a folyamat, melynek eredménye, hogy az egyén valamilyen típusú tudásra, képességekre tesz szert, valamint kialakul személyisége, megerősödnek a különböző attitűdjei, az önismerete, öntudatossága. (Murányi, 2006) Mindez alkalmassá teszi a társadalmi szerepek betöltésére és a közösségi életben való integrálódásra, boldogulásra. Legfontosabb eszköze a környezet kölcsönhatása, hiszen különböző interakciók alakítják az egyént. (Nagy et al, 2014) A szocializációhoz kapcsolódik az internalizálás is, ami az a folyamat, mely során az egyén olyan mértékben azonosult a normákkal és értékekkel, hogy viselkedése külső behatások nélkül is ezek mentén alakul. (Andorka, 2003) Elsődlegesen három olyan közeget különíthetünk el, amelyek tartalmazzák a szocializációs elemeket, azonban a mai modern társadalom hozadéka egy új, önálló tér kialakulása. A közegek fontossága és szerepe az egyén életkorának előrehaladásával folyamatosan változik, a váltással járó újabb hatások által a gyermekkori normák, értékek felerősödhetnek vagy átalakulhatnak, tehát egy reszocializáció következhet be az egyén életében. (Andorka, 2003) A család (elsődleges) segíti az egyén alapvető viselkedési normáinak kialakulását, az iskola és a munkahely (másodlagos) támogatja a jövőkép formálását, a kortárs csoportok (harmadlagos) az egyéni szabadságot jelentik, az önmegvalósításra adnak lehetőséget. A médiatér (negyedleges) alkotóelemei az internet világa és a tömegkommunikáció. Több területen jelenik meg, mint a másik háromszocializációs közeg, ugyanis a kultúrákövetítés mellett, kapcsolattartó, információs, szórakoztató és rábeszélő funkciója is releváns. Az iskola és a család értékközvetítő, orientáló szerepe csökken, a fiatal generációk számára a legfontosabb és leghitelesebb tájékoztató pontot a média, a sztárok és a véleményvezérek (influenzerek) jelentik. (Horkai, 2004) Úgy gondoljuk, hogy az online világ azért is jelentős, mert hatása lényegében egész életen át tart, valamint képes befolyásolni a másik három alapvető szocializációs közeget is.

A szabadidő fogalmát először Arisztotelész határozta meg. Az ő értelmezésében azt az időt jelöli, amikor az emberi erények kibontakoznak, ilyenkor az egyén azzal foglalkozik, amivel szeretne, ez a visszamaradott idő koncepciója. Manapság szabadidős társadalomról beszélhetünk, melynek keretében megszűntek az időaspektusok, a produktív és improduktív tevékenységek közötti éles határok, ezért a mennyiségi szabadidő helyett a minőségi szabadidő-eltöltés került előtérbe. (Nagy et al, 2014) A szabadidő fogalmán belül kialakíthatóak különböző kategóriák, mint például a társas (családi, társasági, társadalmi) és egyéni tevékenységek szempontjából. (Nagy et al, 2014) A kutatás tekintetében a leglényegesebb modell a Vitányi Iván féle viselkedés szerinti szabadidő-felhasználás tipológiája. Ez alapján megkülönböztetünk passzív, rekreatív, akkumulatív és inspiratív szabadidőt. (Vitányi, 1995) Az első két kategória alapvetően a kevés energiát igénylő, pihentető, szórakoztató tevékenységeket jelöli, míg a másik kettő a tartós vagy kipróbálási szintű különböző érdeklődési körök szerinti, önfejlesztő, magaskultúrával töltött időt. (Nagy et al, 2014) A korábban említett új korszak, vagyis a posztadoleszcens hatást gyakorolt a fiatalok szabadidős forgatókönyvének átalakulására is. A szcenárió által alakult ki a fiatalok fogyasztói státusza, melyet a gazdasági és technológiai fejlesztések erősítettek, ezáltal a korábbi tendenciákhoz képest hamarabb válnak a piac szereplőivé. (Gábor, 2004) A jelenlegi posztmodern társadalomban, az iskolarendszer egyre jobban differenciálódik, ezzel párhuzamosan a legtöbb esetben az egyéni szocializáció, már nem intézményesült formában zajlik. Ezért fontos kiemelten foglalkozni az iskolán kívüli élettel a művelődés, nevelés és értékközvetítés szempontjából. (Balázsi, 2017) Fekete és Tibori szerint létrejött az a „szabadidős szentháromság”, ami az internetet, televíziót és a barátokkal (akár online) eltöltött időt foglalja magába. (Fekete-Tibori, 2018) Véleményünk szerint ma már nem olyan számottevő a televízió használata a fiatalok körében, mint az idézett cikk írása időpontjában. A technológia folyamatos fejlődése miatt sokkal inkább az egyéb új elektronikus

felületek kötik le a figyelmüket.

A fiatalok tekintetében a részvétel alapvető feltétel a társadalomba való beilleszkedéshez, felelős gondolkodásuk kialakításához és érdekeit érvényesítéséhez. (Nagy, 2008) A bevonás és aktivizálás tekintetében kulcsfogalom az együttműködés a felülről érkező irányítás helyett, hiszen a fiatalok saját helyzetük szakértői, ezért kiemelten fontosak a véleményeik, gondolataik. A különböző programoknak, munkáknak alkalmazkodniuk kell az ifjúság egyedi tulajdonságaikhoz, mint például az időbeosztásukhoz, ezáltal is hatékonyabb lehet az aktivizálás. (Nagy-Szabó, 2018) A fiatalokkal a közös hangot leginkább otthonukban, barátaik társaságában kell keresni, ebben a közegben szólíthatóak meg. (Oross-Monostori, 2018)

Az empirikus kutatás

A kutatás célja egy átfogó, több témát érintő elemzés készítése volt, melynek segítségével közelebb kerülhetünk az ifjúsághoz. A kutatás kiindulópontjai az alábbi hipotézisek voltak:

1. A fiatalok többségére illenek a posztadoleszcens időszak jellemzői, miszerint nehezebben köteleződnek el, kitolják a felnőtté válás időszakát, ezek hatással vannak a szabadidős, szocializációs tevékenységeikre is.
2. A fiatalok számára a minőségi szabadidő lényege nem a tevékenységekben, hanem a társaságban rejlik. Számukra a barátaikkal való időtöltés jelentheti a szabadidejük minőségi felhasználását, ebben a közegben aktívak, szólíthatóak meg.
3. A fiatalok nem zárkóznak el a hagyományok megismerésétől, kultúrától, annak ellenére, hogy fontos számukra az innováció és a modernség.

Minta és demográfiai adatok

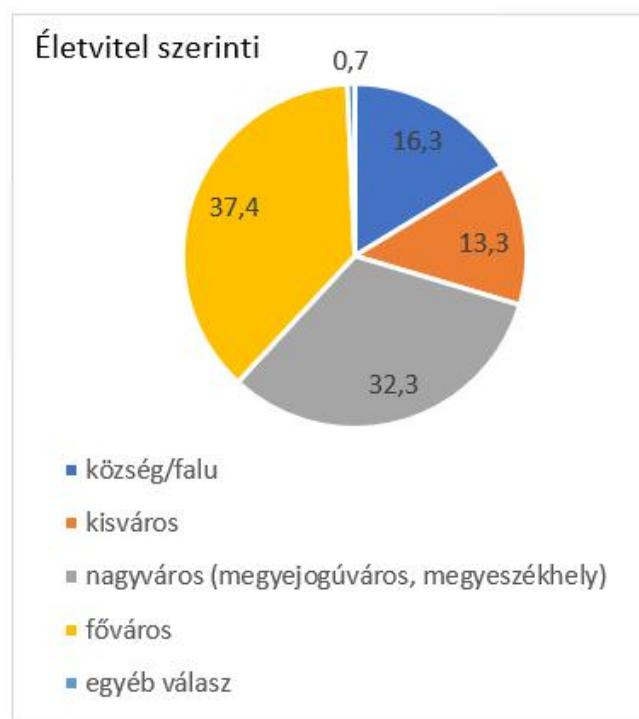
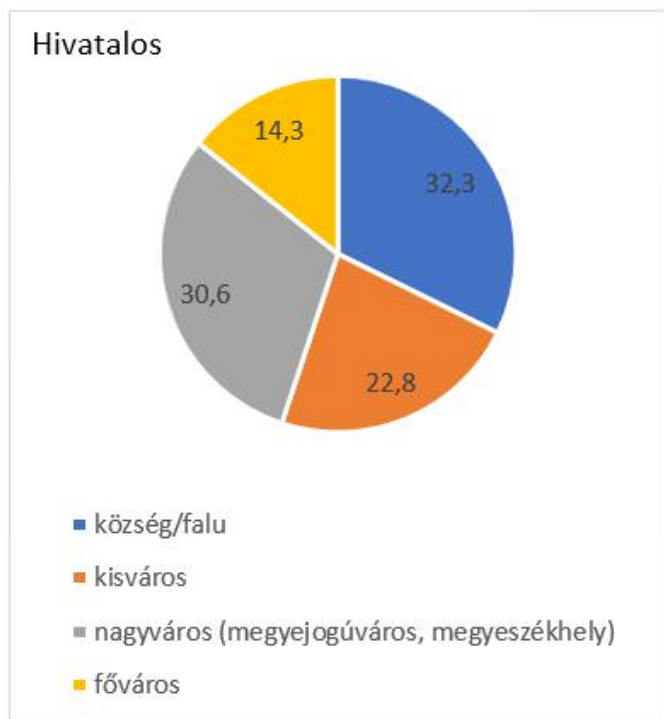
A korábban tárgyalt elméleti alapok és fogalmi megközelítések alapján a kutatásban a 15-29 éves korosztály tagjai vettek részt. A célcsoport lekérdezése online kérdőíves módszerrel történt, azt 294 fő töltötte ki.

A válaszadók közül felülreprezentáltak a 20-24 évesek, a nők és az érettségizettek. A lekérdezés idején (2020.02.25-2020.03.16) a kitöltők 82,3%-a rendelkezett tanulói státusszal, emellett a többség alkalmi vagy teljes állásban dolgozott is. A beérkezett adatok alapján a fiatalokat az elvándorlás jellemzi, rendszerint kistelepülésekről a fővárosba, megyeszékhelyekre a több lehetőség reményében. A megkérdezettek többsége (69,7%) a fővárosban, illetve nagyvárosban vagy megyeszékhelyeken él életvitelszerűen, azonban a hivatalos lakhelyük jellemzően (55,1%) a kistelepüléseken, tehát falvakban, községekben, kisvárosokban van. (1. ábra)

1. ábra: A fiatalok lakóhelye hivatalosan és életvitel szerint (%)

N=294

(Forrás: Saját szerkesztés, 2020)



Az általános tulajdonságok megismerése mellett ebben a fejezetben az első hipotézis, vagyis a posztadoleszcens életszakasz validitásának igazolása is volt a cél. A kérdések fókuszában a fiatalok jövőbeli tervei, valamint a függetlenedési szándékaik voltak. A korosztály tagjainak 66,3%-a biztosan szeretne továbbtanulni a következő 5 évben, a talán kategóriával kiegészülve pedig összesen 90% gondolkodik ezen. A családalapítás és házasságkötés lehetőségét minél később, átlagosan 28 és 26,6 éves korukra tervezik. Ez a tendencia a fiatal felnőttkor megnyúlásával jár, ami a posztindusztriális társadalom egyik fő jellemzője. Emellett a válaszok alapján az is kiderült, hogy a fiatalok többsége erősen függ a szüleitől, legalábbis anyagi értelemben. Az elköteleződés és felnőtté válás kitolódását az is bizonyítja, hogy a korosztály tagjainak fele egyedülálló, átlagosan a 21 évesek nyilatkoztak így, ami azt jelenti ez nagymértékben a nagykorúakra jellemző státusz. A függetlenedés nehéz kérdését pedig alátámasztja az a statisztika, mely szerint a többség szülőkkel él, mindössze 16-an laknak egyedül, 45-en párjukkal, 69-en pedig kortárs lakótársakkal.

A jövőbeli tervek az elmúlt évben is hasonlóképpen alakultak, igazolták a fiatalkor megnyúlását, tehát egy több éve tartó társadalmi átalakulásról beszélünk. (Ádám et al, 2013; Bauer et al, 2017; Bene et al, 2018) A korosztály tulajdonságainak megismerése elengedhetetlen a közművelődési szakma területén, hiszen számukra ideális és vonzó szolgáltatásokat élethelyzetüknek megfelelően kell biztosítani, ez is hozzájárul a korcsoport könnyebb megszólításához.

Szabadidő-felhasználás

A közművelődési szakterület szempontjából megkerülhetetlen téma az ifjúság szabadidő-felhasználási szokásai, hiszen ez alapján körvonalazható az érdeklődésük. A kutatás főleg arra kérdezett rá kikkel töltik rendszeresen a szabadidejüket és melyik szabadidős tipológia jellemzi őket leginkább.

A válaszok alapján, a fiatalok átlagosan hétvégén rendelkeznek több szabadidővel, a többség 4 óránál többel, míg hétköznap csupán maximum 2-4 órával. A korosztály többsége tehát iskolai és egyéb teendői mellett is rendelkezik legalább kis mennyiségű szabadon felhasználható idővel. Szocializációs közegek tekintetében a válaszok alapján egyértelműen a kortársak, barátok csoportja dominál, majd második helyen a család következik, azonban akadnak ellentmondások is

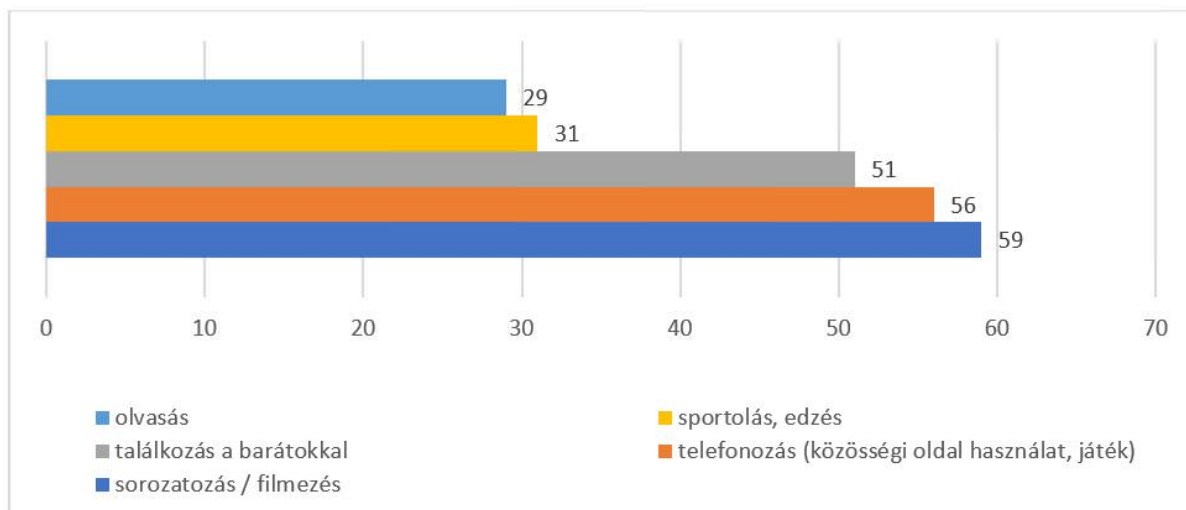
az eredmények tekintetében. Többek között az is, hogy a naponta online töltött óráik száma lényegesen több, mint a szabadon felhasználható idejük, ez arra enged következtetni, hogy a fiatalok nem tudják elkülöníteni a minőségi és az eseti szabadidejüket. Az internet-használati szokások vizsgálata alapján megállapítható, hogy a fiatalok több szabadidővel rendelkeznek, csak a különböző online lehetőségek lekötik a kötetlenül eltölthető órák nagy részét. Továbbá a tevékenységek tekintetében a válaszadók nagy része az esetek többségében egyedül végez különböző cselekvéseket, csupán néha szerveznek programokat barátaikkal, családjukkal. Ezt a megállapítást a korábbi nagymintás ifjúságkutatások következtetései is igazolják, melyek szerint a fiatalokat a magányos szabadidő-eltöltés és a tartalomfogyasztás jellemzi. (Ádám et al, 2013; Bauer et al, 2017; Bene et al, 2018)

A kutatás által elkülönültek a legnépszerűbb szabadidős tevékenységek) és a barátokkal szervezett programok (1-2. ábra). Míg az előbbiben megjelent az olvasás, az edzés és a különböző online cselekvések, addig a társaságban végzett tevékenységek közül a mozizás és a különböző vendéglátóegységekben történő beszélgetés emelkedik ki. A válaszadók több szórakozási lehetőséget is megjelölhettek. Az általuk legkedveltebb szabadidős tevékenységek az telefonozás (56%), sorozatozás/filmezés (59%), valamint a barátaikkal töltött idő (51%) (2. ábra), ugyanakkor társasággal legszívesebben kávézóknak, éttermekben beszélgetnek (69%), vagy kocsmákba, szórakozóhelyekre járnak el (55%). (3. ábra)

2. ábra: A fiatalok által leggyakrabban végzett szabadidős tevékenységek (%)

N=294

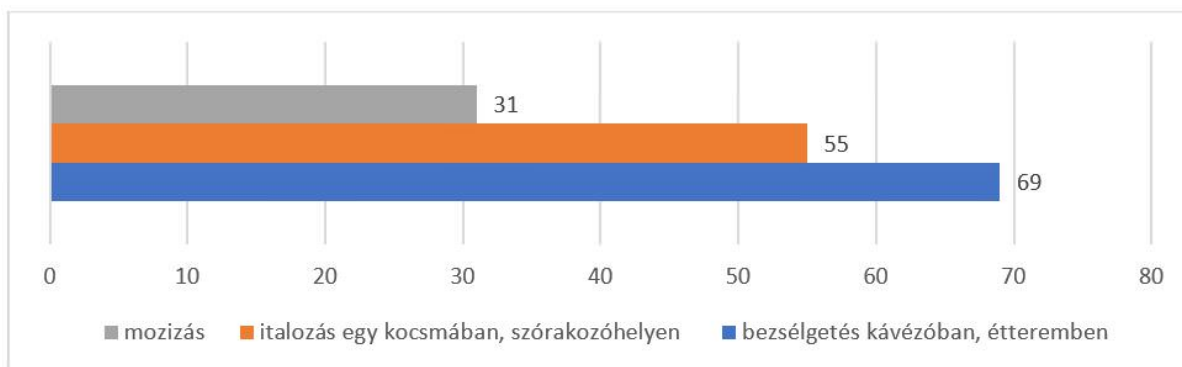
(Forrás: Saját szerkesztés, 2020)



3. ábra: A három legnépszerűbb barátokkal közösen végzett tevékenység (%)

N=294

(Forrás: Saját szerkesztés, 2020)



Megállapítható, hogy a barátaikkal töltött idő során a tartalmas, fejlesztő, újdonságot jelentő tevékenységek nem jelennek meg. Továbbá egy másik kérdésből az is kiderült, hogy a fiatalok jelentős többsége (263 fő) elsősorban otthonában tölti a szabadidejét, ez az adat arra enged következtetni, hogy bár a korosztály szívesen vesz igénybe különböző szolgáltatásokat (3. ábra), mindez ritkán történik meg. Ezek az eredmények felvetik azt a kérdést, hogy vajon az otthon töltött idő mennyire telik tartalmasan mind az egyén, mind a család életének szempontjából. A korábban ismertetett kérdés esetén kevesen választották a családot, mint kedvelt szocializációs közeget, ez arra utal, hogy a fiatalok többsége rendszeresen egyedül van. A korosztály tehát az esetek többségében otthon tölti a szabadidejét, ezt követi a barátok otthona, a korábban kiemelt vendéglátó egységeket pedig kevesen látogatják szokásszerűen, de még így is jóval többen, mint a kulturális intézményeket. A Vitányi-féle szabadidős tipológiák tekintetében a többség a passzív és rekreatív tevékenységeket preferálja. A kulturális tevékenységek, társadalmi és civil aktivitások kategóriái, vagyis az akkumulatív és inspiratív szabadidő általánosságban nem vonzó az ifjúság számára.

A kutatás eredményei szerint a fiatalok szabadidő kapacitása nincs kellőképpen kihasználva, tevékenységeikben pedig az energiakímélő, egyszerű lehetőségekre törekednek. Jellemző rájuk a magányos időtöltés[1] és a szűk körben történő szocializáció. Az eredmények többsége fentiek alapján megegyezik a 2012-es és a 2016-os nagymintás kutatások adataival.

Internet-használat

Az utóbbi években nagymértékben átalakult a fiatalság szocializációs és szabadidős kultúrája, mely főként a technológiai fejlesztések szélesebb körű elterjedésének köszönhető. (Ádám et al, 2013; Bauer et al, 2017; Bene et al, 2018)

A fiatalok többsége alapvetően sokkal több időt tölt online, mint a tényleges telefonhasználattal. A többség 5-8 órát vagy akár egész nap elérhető az online térben, míg átlagosan csak 1-4 órát foglalkoznak magával az eszközzel. A nagy mennyiségű vagy folyamatos elérhetőség azt eredményezi, hogy bármilyen cselekvés közben képesek váltani, egy üzenet hatására kizökkenni, így nem mélyülnek el egy adott szituációban. 2016-ban a fiatalok 88%-a használta napi szinten az online teret (Bauer et al, 2017; Bene et al, 2018) négy évvel később a megkérdezettek körében ez az arány 100%. A minta 71,8%-a úgy véli túl sok időt tölt a telefonjával.

A különböző közösségi média felületek a fiatalok mindennapi életében jelen vannak. Szinte mindegyik oldal más funkció miatt fontos a korosztály számára, hiszen van, amelyik főként a kapcsolattartást szolgálja, más az ismerkedést és olyan is akad, amelyikről informálódnak. Ezeken a platformokon jelennek meg a különböző véleményvezérek, példaképek is, akik rendszerint valamilyen termék, szolgáltatás igénybevételére vagy tevékenységre bíztatják követőiket.

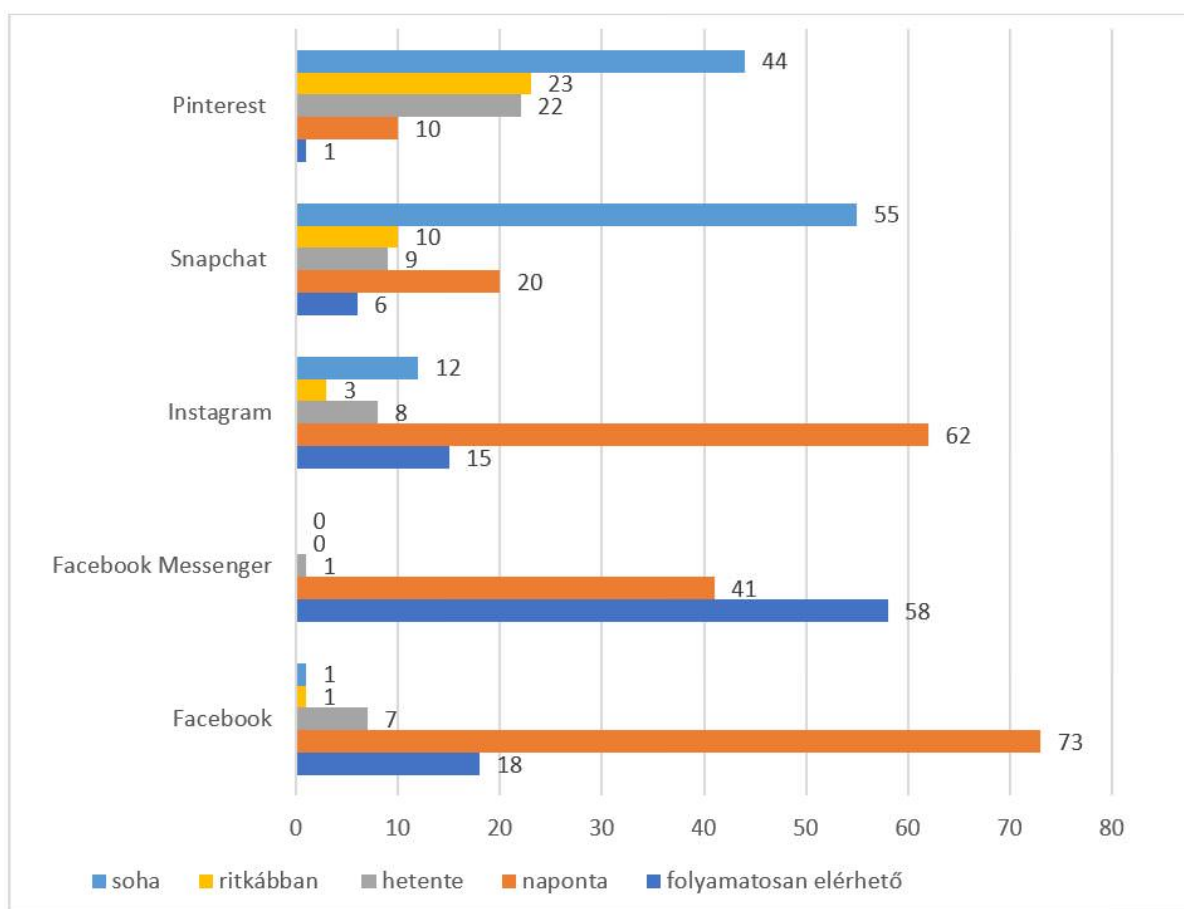
Magyarországon kis mennyiségben ugyan, de akadnak olyan influenszerek is, akik kulturális tartalmak népszerűsítését végzik, általában az olvasásra, színházi előadások látogatására buzdítják a fiatalokat. A válaszadók között megosztó az influenszer marketing megítélése. 50,7% követ ilyen személyiségeket, a többiek viszont teljes mértékben elzárkóznak ettől a jelenségtől. Ez a közművelődés szempontjából egy jó eszköz lehet a bevonásra, azonban figyelembe kell venni, hogy nem mindenki számára vonzó ez a fajta marketing módszer, sőt akár taszító is lehet. A közösségi média világában a Facebook csoport alkalmazásai a legkedveltebbek.

A különböző közösségi oldalak népszerűségét és felhasználói gyakoriságát az alábbi ábra mutatja. (4. ábra) Legtöbben a Messengert használják, 58% folyamatosan elérhető, további 41% napi szinten. Az alkalmazás a kapcsolattartást szolgálja, a könnyed üzenetváltás miatt praktikus, azonnali reagálások lehetősége miatt pedig a beszélgetés élő benyomását kelti. Az eredmények alapján a második legnépszerűbb maga a Facebook, harmadik pedig az Instagram. Ez a két platform a kapcsolattartás mellett az egymásról, programokról, világról való informálódást is lehetővé teszi.

4. ábra: Közösségi oldalak használatának gyakorisága (%)

N=294

(Forrás: Saját szerkesztés, 2020)



Korábban már említettük, hogy a telefonokat különböző tevékenységek végzése közben is sokan használják. A válaszadók 80,9%-a esetében előfordul, hogy társaságban is aktívan foglalkozik a készülékével. A médiatér, mint újfajta szocializációs közeg átítatta a fiatalok mindennapjait, kapcsolatait, hiszen szabadidős tevékenységeik, találkozósaik alkalmával sem mellőzik, valamint

egyre nagyobb számban léteznek online közösségekben. Ez a fogalom éppen ezért fontos a fiatalok megismerése, velük való munka szempontjából. A médiavilág kettős hatást gyakorol a korosztály tagjaira, hiszen elősegíti a folyamatos kapcsolattartást, tájékozódást, ami pozitív, azonban számos befolyásoló, időveszteséges hozadéka is van, melyek által a fiatalok sokszor hasznosabb tevékenységek elé helyezik az eszközök használatát.

Kultúrafogyasztás

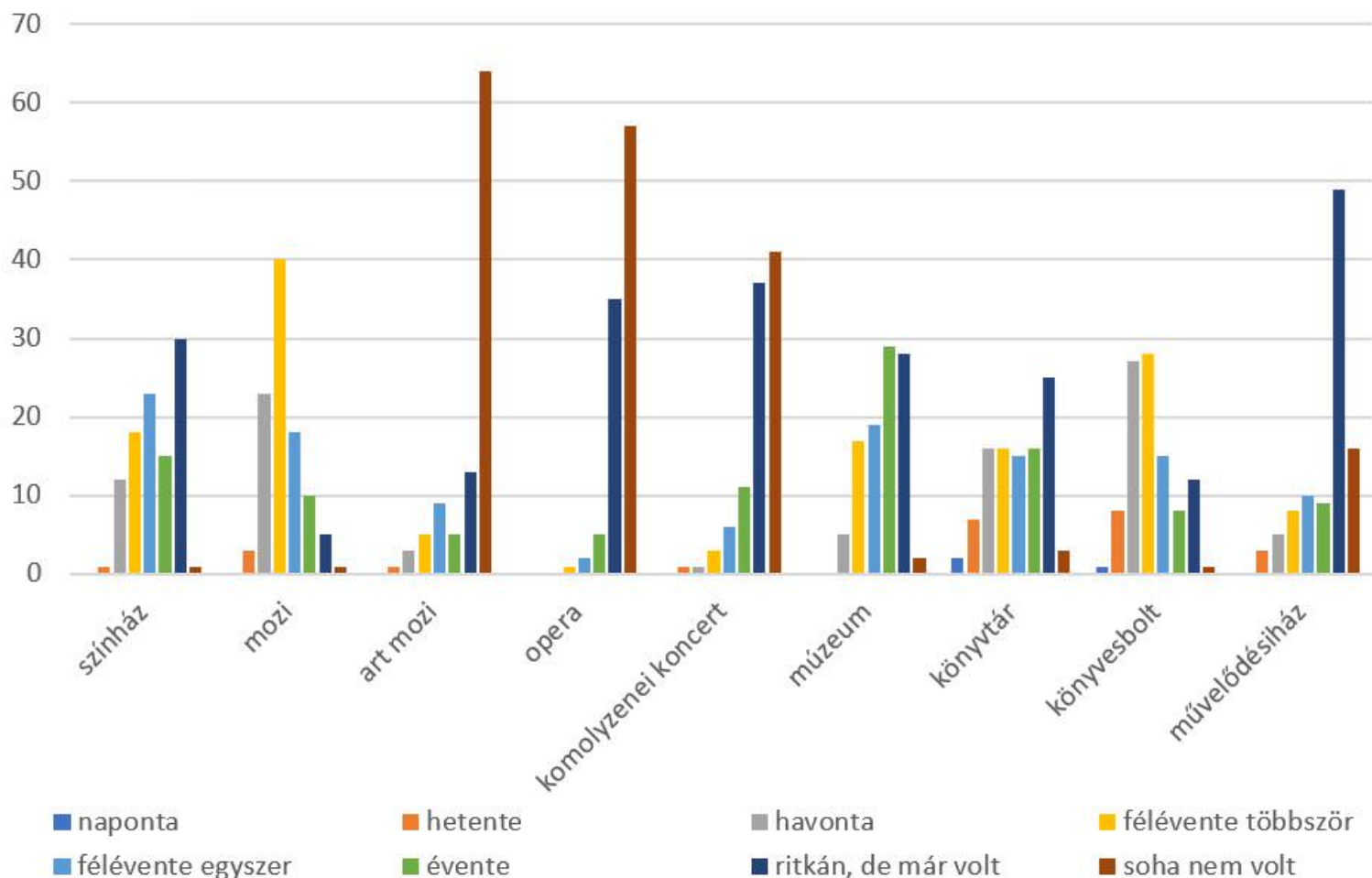
A rendszerváltás után a magaskultúrát háttérbe szorította a tömegkultúra (Hunyadi, 2005) ezért a kultúrát kedvelő réteg egyre jobban előregszik. (Kuti , 2009) A kultúrához való viszony átalakulásának egyik fő oka a digitalizáció (Bauer et al. 2017) ezzel összefüggésben megállapítható, hogy a fiatalok jelentős többsége a modernizáltságot preferálja a hagyománykövetéssel szemben. (Ádám, et al. 2013)

Az eredmények alapján kijelenthető, hogy a fiatalok a kulturális intézményeket csak ritkán, alkalmyszerűen látogatják. A legnépszerűbb intézmény köreikben a mozi, azonban a művészi filmeket közvetítő art moziban a kitöltők nagy része még soha nem járt. A moziba járás népszerű program a baráti társaságok körében, a fiatalok több mint 84%-a legalább évente megnéz egy filmet, a legtöbben azonban akár félévente többször vagy gyakrabban is moziznak. A korosztály tagjai ritkán fogyasztanak magaskultúrát, esetükben a legkedveltebbek a színházi előadások, ezek látogatása a leggyakoribb (2016 óta nem változott). (5. ábra)A többi esetében előforduló százas nagyságrendekkel ellentétben színielőadáson a megkérdezettek közül csak 5-en nem voltak még soha. Látogatottsága azonban nem túl gyakori, ugyanis általában évente vagy ritkábban tekintenek meg egy-egy előadást a fiatalok. Az eredmények szerint gyakrabban járnak múzeumba, mint művelődési házakba, többnyire félévenkénti, évenkénti rendszerességgel. Az egyik legnépszerűbb szabadidős tevékenység az olvasás, ezzel kapcsolatosan a válaszadók többsége inkább könyvesboltokba jár, ellenben a könyvtárral, ahova sokszor csak az iskolai feladatokhoz szükséges anyagok miatt térnek be. (5. ábra)Mindez arra enged következtetni, hogy a fiatalok körében népszerűbbek a modern, könnyen fogyasztható tartalmak.

5. ábra: Kultúraközvetítő intézmények látogatásának gyakorisága (%)

N=294

(Forrás: saját szerkesztés, 2020)



A vizsgálatban egy, a múltat jelenel összehasonlító kérdéskörben felmérésre került hányan rendelkeztek valaha, illetve rendelkeznek most színházbérlettel és könyvtári tagsággal. A válaszadók többségének korábban volt, akár mindkettő, azonban a jelenleg beiratkozottak, bérlettulajdonosok száma alacsony. Vélhetően az eredményt befolyásolta a különböző iskolai programok, kedvezmények, illetve a digitalizáció, hiszen mostanában egyre több tananyag, kiadvány elérhető az interneten és a sorozatok, filmek is egyre nagyobb teret nyernek, ami az élő előadások népszerűségének rovására is mehet. A kérdőívben egy igényfelmérés is helyet kapott, melyben a kitöltőknek a felsorolt 12 kulturális programot kellett rangsorolniuk az alapján melyik érdekli őket leginkább. (6. ábra) Számukra a legvonzóbb kulturális tevékenység a színházba járás, ezt követi a múzeumok, galériák látogatása, majd az ismeretterjesztő előadások. Kevésbé népszerű programok számukra az irodalmi estek, író-olvasó találkozók, komolyzenei koncertek és a művészeti foglalkozások, leginkább pedig az operától, operettől, népművészeti foglalkozásoktól és a hagyományőrzéstől zárkoznak el. A tizenkettedik program azért nem került fel az ábrára, mert nagyon megosztó a válaszadók körében. A slam poetry, mint újfajta verselési műfaj alapvetően közkedvelt, azonban sokan nem ismerik. Úgy tűnik, a fiatalok azokat a tevékenységeket részesítik előnyben, amiben nincs szükség az aktivitásukra, valamint könnyen modernizálhatóak. (6. ábra)

6. ábra: Kulturális programok népszerűsége a fiatalok rangsora alapján
N:294
(Forrás: Saját szerkesztés, 2020)



Ezzel a harmadik hipotézis (amelyben azt feltételeztük, hogy a fiatalok nem zárkoznak el a hagyományoktól, a kultúrától, annak ellenére, hogy fontos számukra a modernizáltság és az innovativitás) cáfolásra került, hiszen a fiatalok jelentős többsége a hagyományokat, klasszikus kulturális programokat az utolsó helyek valamelyikére sorolta.

Sajnos a korábbi nagymintás kutatások által mért kultúrafogyasztás csökkenő tendenciája nem állt meg. (Ádám et al. 2013; Bauer et al. 2017; Bene et al. 2018) A fiatalok bár rendelkeznek annyi mennyiségű szabadidővel, melyet minőségi programokra tudnának fordítani, mégis szívesebben választják a digitális tartalmak fogyasztását, a pihentető, szórakoztató lehetőségeket.

Közélet

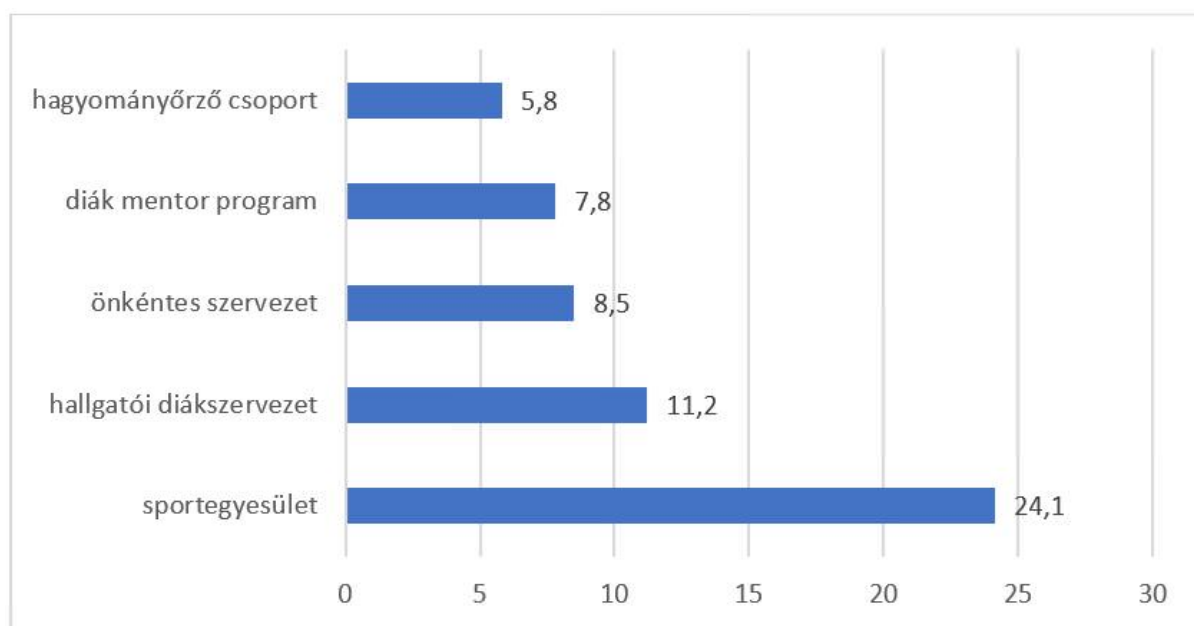
A korábbi évek kutatásai szerint Magyarországon a fiatalok szervezetekhez való csatlakozási aránya nem éri el az EU-s átlagértéket, hiszen a legnépszerűbbek is mindössze 10%-os tagsági aránnyal rendelkeznek. (Ádám et al. 2013; Bauer et al. 2017; Bene et al. 2018)

Az alábbi táblázat mutatja a szervezeti tagságok százalékos arányát. (7. ábra) A megkérdezett fiatalok 73,9%-a egyáltalán nem aktív településük közösségi életében. Ehhez kapcsolódik az önkéntesség is, melyet a fiatalok 51,7%-a egyáltalán nem szokott vállalni, 34,4%-uk pedig csak nagyon ritkán, továbbá az önkéntes szervezetek állandó tagsága is alacsony. Érdekes az az eredmény, hogy bár a hagyományőrzés a legkevésbé vonzó elfoglaltság a fiatalok körében, mégis a tagsági arány szempontjából megjelenik az öt legnépszerűbb szervezet között. (7. ábra)

7. ábra: Különböző szervezetekben a fiatalok tagsági aránya (%)

N=294

(Forrás: Saját szerkesztés, 2020)

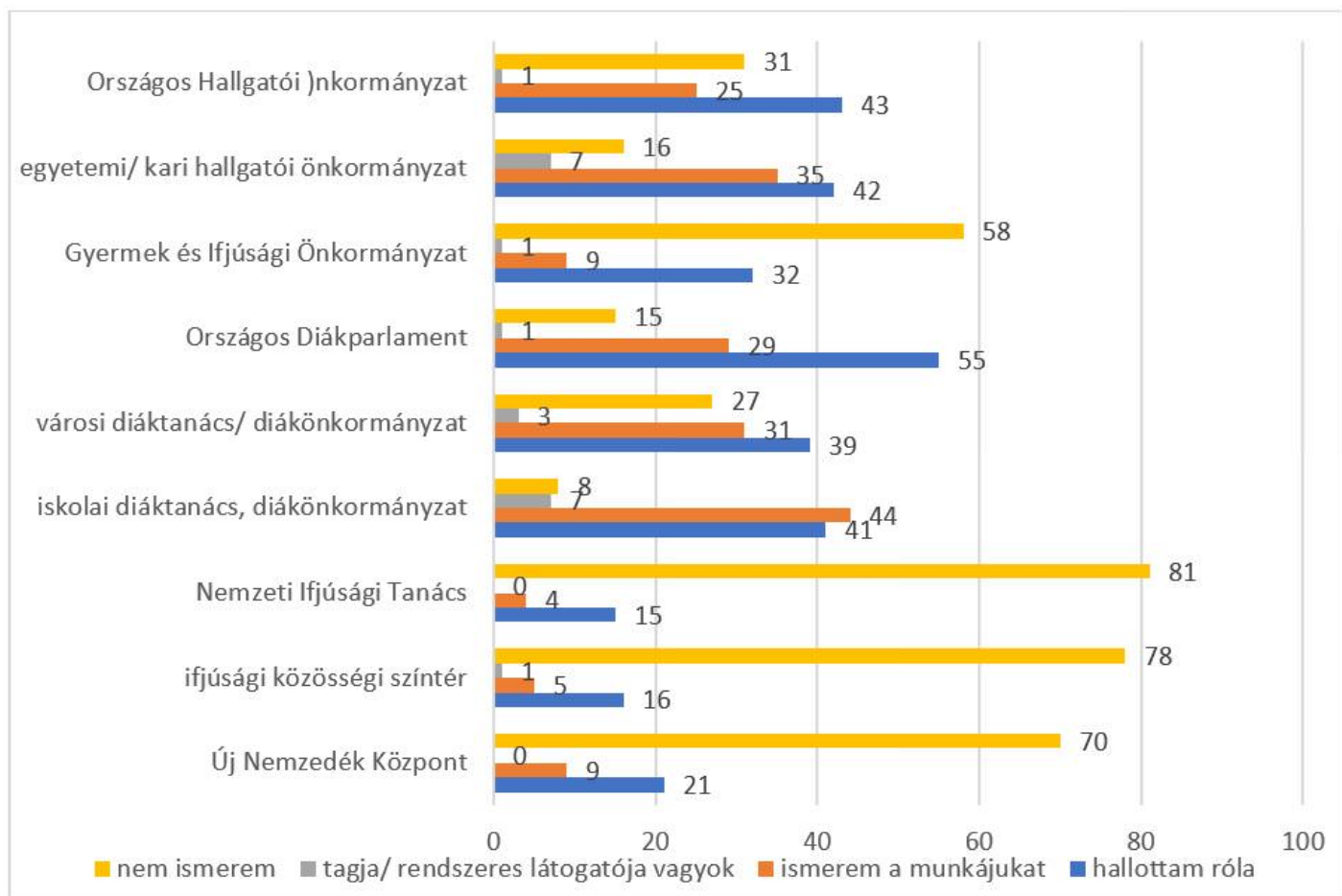


A felmérésből az is kiderül, hogy a fiatalok többsége nem is ismer civil szervezeteket, sok esetben még azokat sem, melyek kifejezetten nekik, a korosztályuknak szólnak. Az Új Nemzedék Központtól a többség nem is hallott (70%), ahogy a Nemzeti Ifjúsági Tanácsról (81%), vagy bármilyen ifjúsági közösségi térről sem (78%). (8. ábra)

8. ábra: Ifjúsági szervezetek, létesítmények ismerete (%)

N=294

(Forrás: Saját szerkesztés, 2020)



A korosztály körében a leginkább ismert szervezettípusok a hallgatói és diákszervezetek, iskolai/egyetemi/városi diákönkormányzatok és tanácsok, azonban a tagságok aránya esetükben is alacsony.

Összegzés

Az eredmények alapján elmondható, hogy a fiatalok többsége az élethelyzetükből adódóan rendelkezik bizonyos általános jellemzőkkel és szokásokkal. Ebben a korban nem véletlenül dominálnak többnyire a barátok és a média a közösségi, társadalmi cselekvésekkel szemben, hiszen ez főként a korosztály pszichoszociális tulajdonságaiból adódik. Szeretnénk kiemelni, hogy a kutatás a minta nagysága és összetétele miatt nem reprezentatív.

Az ifjúság fogalmi meghatározása az életutak reverzibilissé válása miatt nem egyszerű, a posztadoleszcens életszakasz megjelenése pedig tovább nehezíti ezt. A kutatás eredményei igazolják az elméletet, feltárják az ifjúság általános helyzetét és megerősítik az egyéni életutak vizsgálatának megkerülhetetlenségét. Az első hipotézissel kapcsolatban kijelenthetjük, hogy a fiatalok a korábbiakhoz képest eltérő életúton haladnak, mely a teljes önállóságot nélkülöző ifjúkor megnyúlásával jár együtt.^[2] Ennek oka leginkább a tanulási idő kitolódása, ami a szocializációs közegeket és a szabadidős szokásokat is meghatározza.

A szocializáció tekintetében kiemelkedően fontos a korosztály szempontjából a médiatér, hiszen az életük minden területén megjelenik. A koronavírus okozta felgyorsult digitalizáció pedig feltehetően még jobban erősítette ezt a jelenséget, ezért is lényeges foglalkozni ezzel a szocializációs közzeggel. Amikor szakmai szemmel a fiatalokra gondolunk valamilyen úton, módon

használnunk kell a digitális, innovatív eszközöket, ugyanis ezeken a csatornákon tudunk velük kommunikációt létesíteni. Az eredményekből az is kiderül, hogy a szabadidős tevékenységek körében is az internet dominál, hiszen a fiatalok többsége órákat tölt a készülékének használatával, továbbá a minimális energiaigényű, könnyed szórakozást preferálják, melyet ez a környezet könnyedén tud biztosítani a számukra. A korszerű csatornák használata mellett a fiatalok megszólítására és aktivizálására kortársaikon át vezet az út. A barátok jelenléte, a velük való szabadidő-eltöltés igazolja a második hipotézist, mely szerint a minőségi időtöltés inkább a társaságban rejlik, mint magában a cselekvésben. Megfigyelhető a baráti társaságok dominanciája, valamint a diák és hallgatói szervezetek iránti nagyobb érdeklődés. Mindezek ellenére azonban a szervezeti tagság nem kiemelkedő, ugyanis az intézményesült szabadidő-eltöltés a korosztály számára nem vonzó, a szervezetek kommunikációja pedig sok esetben nem éri el a korosztály tagjait. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a fiatalokat leginkább az oktatási intézményekben, saját mikrokörnyezetükben, kortársaik körében lehet elérni.

A kutatás során az is kiderült, hogy az előzetes feltételezéseink ellenére a fiatalok elzárkóznak a hagyományoktól és a kultúra egy bizonyos részétől. Egyértelműen a modernizáltságban és az innovatív megoldásokban hisznek, ezek kötik le a figyelmüket a kulturális értékekkel, programokkal szemben. Ezzel a harmadik hipotézis cáfolásra került. Erre a problémára megoldást jelenthet a hagyományok modern formában történő átöröklése és a különböző látványos, digitális lehetőségek alkalmazása. Jó példa erre a korábban bemutatott slam poetry műfaj, ami egy fiatalok által generált alulról jövő kezdeményezésként indult a költészet modernizálása és az önkifejezés céljából.

A fiatalok magatartásának, motivációs rendszerének, szabadidős szokásainak megismerése és megértése elengedhetetlen a közművelődési szakma számára. A megfelelő programok és lehetőségek biztosítása csak a korosztály ismeretével, meghallgatásával és bevonásával lehetséges. Jelen tanulmány ehhez kíván segítséget adni a szakemberek számára.

Felhasznált irodalom

- Ádám, S., Domokos, T., Gazsó, T., Kitta, G., Makay, Z., Nagy, Á., . . . Székely, L. (2013). Magyar ifjúság 2012 tanulmánykötet. (L. Székely, Szerk.) Zotter Judit.
- Andorka, R. (2003). Bevezetés a szociológiába. Budapest: Osiris Kiadó.
- Balázs, K. (2017). Idő és rend a közösségi művelődésben. Lakitelek: Antológia Kiadó.
- Bauer, B., Pillók, P., Ruff, T., Szabó, A., Szanyi F., E., & Székely, L. (2017). A Magyar Ifjúság Kutatás 2016 első eredményei: Ezek a mai fiatalok! (L. Székely, & A. Szabó, szerk.) Ekler Gergely.
- Bene, V., Boros, L., Bozsó, H., Csákó, M., Csizmadia, Z., Diósi, P., . . . Tóth, P. (2018). Margón Kívül - magyar ifjúságkutatás 2016. (Á. Nagy, Szerk.) Excenter Kutatóközpont.
- Emberi Erőforrások Minisztériuma. (2009. 10. 29). Forrás: "Hogy általunk legyen jobb!" Nemzeti ifjúsági Stratégia: <https://emmiugyfelszolgalat.gov.hu/ifjusagugy/nemzeti-ifjusagi/nemzeti-ifjusagi-strategia>
- Erikson, E. (1950). Growth and crises of the "healthy personality.". In M. J. (Ed.), Symposium on the healthy personality (old.: 91-146). Josiah Macy, Jr. Foundation.

- Fekete, M., & Tibori, T. (2018). Az ifjúság szabadidőfelhasználása a fogyasztói társadalomban. In V. Bene, L. Boros, H. Bozsó, M. Csákó, Z. Csizmadia, P. Diósi, . . . Oros, & Á. Nagy (Szerk.), Margón Kívül: magyar ifjúságkutatás 2016 (old.: 258-283). Budapest: Excenter Kutatóközpont.
- Gábor, K. (2004). Globalizáció és ifjúsági korszakváltás. Biverde Meridionale (old.: 28-72). Szeged: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, MTA Szociológiai Kutatóintézet, Professzorok Háza Felsőoktatáskutató Intézet, Magyar Szociológiai Társaság Ifjúságszociológiai Szekció, Ages Quod Agis Kht., Hálózat a Szabad Információért Alapítvány, SETUP Alapítvány.
- Hart, R. (1992). Children's participation: From tokenism to citizenship'. Florence: UNICEF International Child Development Centre.
- Horkai, A. (2004). Screenagerek, Kultúrák közötti kommunikáció az iskolában. Biverde Meridionale. Ifjúsági korszakváltás: Ifjúság az új évezredben: Konferencia 2002. december 18., old.: 122-139. Szeged: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, MTA Szociológiai Kutatóintézet, professzorok Háza Felsőoktatáskutató Intézet, Magyar Szociológiai Társaság Ifjúságszociológiai Szekció, Ages Quod Agis Kht., Hálózat a Szabad Információért Alapítvány, SETUP Alapítvány.
- Hunyadi, Z. (2005). Kulturálódási és szabadidő eltöltési szokások, életmód csoportok. Budapest: Magyar Művelődési Intézet.
- Kabai, I., Iharosi, T., & Kabainé Tóth, K. (2018). A társadalmi rétegződés empirikus vizsgálata a fiatalok körében egy speciális többdimenziós modell segítségével. In V. Bene, L. Boros, H. Bozsó, M. Csákó, Z. Csizmadia, P. Diósi, . . . P. Tóth, & Á. Nagy (Szerk.), Margón Kívül: magyar ifjúságkutatás 2016 (old.: 372-401). Budapest: Excenter Kutatóközpont.
- Kuti, É. (2009). A kultúra iránti érdeklődés és a kultúrafogyasztás alakulása a Nemzeti Médiaanalízis adatai alapján. In T. Antalóczy, L. Füstös, E. Hankiss, & E. Hankiss (Szerk.), (Vész)jelzések a kultúráról (old.: 151-200). Budapest: MTA PTI.
- Murányi, I. (2006). Identitás és előítélet. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.
- Nagy, Á. (2008). Ifjúságügy, ifjúsági szakma, ifjúsági munka. (Á. Nagy, Szerk.) Budapest: Palócvilág Alapítvány, Új Mandátum Könyvkiadó.
- Nagy, Á., & Szabó, J. (2018). Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása. Budapest: NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.
- Nagy, Á., Bodor, T., Domokos, T., & Schád, L. (2014). Ifjúságügy. (Á. Nagy, Szerk.) Budapest: ISZT Alapítvány 2001, Enigma Kiadó 2001.
- Oross, D., & Monostori, K. (2018). Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan! - Ifjúságügy és civil világ. In V. Bene, L. Boros, H. Bozsó, M. Csákó, Z. Csizmadia, P. Diósi, . . . Oros, Margón Kívül: magyar ifjúságkutatás 2016 (old.: 350-371). Budapest: Excenter Kutatóközpont.
- Stumpf, I. (1992). Az ifjúság problémák értelmezése - Ifjúsági kihívás az ezredfordulón. In L. Boros, T. Pál, K. Gábor, L. Laki, J. Rácz, I. Harcsa, C. Fazekas, P. Gazsó, & Stumpf István (szerk.), Rendszerváltozás és ifjúság (old.: 9-12). Budapest: MTA Politikai Tudományok Intézete.
- Vaskovics, L. (2000). A posztadoleszcencia szociológiai elmélete. Szociológiai Szemle. Forrás: <https://szociologia.hu/dynamic/0004vaskovics.htm>
- Vitányi, I. (1995). Társadalmi idő- szabadidő, a szabadidő új problémái a társadalomban. In I. Vitányi, Szabadidős és társadalmi átalakulás. Budapest: Magyar Szabadidő Társaság.
- Zinnecker, J. (1982). Jugend 1981: Porträt Einer Generation. In J. Zinnecker, Jugendwerk der deutschen Shell (eds) Jugend '81 (old.: 80-122). Weisbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.

[\[1\]](#) A magányos időtöltést ez esetben nehéz értelmezni, ugyanis a közösségi médián való aktivitásuk miatt nincsenek egyedül, ellenben a hagyományos értelemben (tehát fizikailag) nem történik szociális interakció. Vagy más esetben a közösségi együttlét során is jelen vannak az online világban, tehát az offline társalgásból zárják ki magukat.

[\[2\]](#) A hipotéziseket lásd az empirikus kutatás fejezet bevezető részében.